

1605

Blat

(ALDC, IV, 798. El blat)

Blat (oc. *blat*, fr. *blé*) deriva probablement del cèltic BLATO- ‘farina’, en el cèltic continental ‘gra per a moldre’ (< cèltic comú MLATO- ‘mòlt, per a moldre’), que en cat. ant. designava els principals cereals; doc. des del s. IX, apareix inicialment amb la forma *blad*, amb una -d- resultat de la sonorització de la -t- intervocàlica d’origen, present avui en els der. *bladar*, *blader*. Com a var. fonètica, *bllat*, de la Ribagorça, la Llitera i el Baix Cinca, presenta la palatalització de / habitual en aquests parlars a voltes amb vocalització de la [ʎ], [bjat] 108, com ha passat en it. *piangere* (< PLANGERE).

Forment (oc. i fr. *froment*, it. *frumento*), doc. des del s. XIII, prové del llat. tardà FRŪMENTUM, amb ū (> [o]), variant del llat. cl. FRŪMENTUM ‘blat, cereal en gra’, que hauria canviat la ū per ū (> [o]) a causa de l’alternança de la vocal en contacte amb la m (cf. *d[o]menge*/

d[u]menge al PALDC, III, mapa 285) o, com proposen alguns, per atracció de FRŪOR ‘fruir, especialment dels productes, dels fruits’. Dit dels ‘cereals amb espiga’ es va especialitzar en ‘blat’, usat actualment en una franja pirinenca septentrional i en dues petites àrees del val. central i l’alacantí, sobreviscut en val. en el sentit de ‘farina més bona’ (*farina de forment*) o en fraseologismes com *de forment, ni un gra* ‘no hi ha res de profit en algú o alguna cosa’. *Forment* és resultat d’una metàtesi de *froment*, forma que podria haver-se mantingut en ross. (7, 9, 12) i alg. (85) si no són resultat d’una influència de l’occità o de l’italià respectivament. *Trigo*, de parlars ribagorçans, és extensió de l’arag., on *trigo* és der. del llat. TRITĪCUM.

Són mots normatius *blat* i *forment* “blat candial” des del DG₁, 1932; *forment* “blat blancal”, des del DIEC₂, 2007.

